

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Sponsalia

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

num. 6. & Bordonus in consil. regul. ref. 38. q. 11. n. 18. *ibid.* §. *Quero quarto.*

*Nec exercens
sodomiticam
copulam cum
femina.*

8. Quinto, exercens copulam sodomiticam cum feminis non incidit: quia in sodomia propriè peccatur non solum contra vas, sed etiam contra sexum; masculus autem licet non seruet vas, seruat tamen sexum. Ita Lupus de cas. resol. p. 2. cas. 10. nu. 3. contrarium docuit Fagundez in Decal. tom. 2. lib. 6. c. 9. nu. 7. *ib.* §. *Quero quinto.*

S P O N S A L I A.

SPONSALIA quid?

1. † Sponsalia dicuntur promissio mutua viri, & feminae futuri matrimonii inter personas legitimas contrahendi. Dicitur est primo PROMISSIO, & tu subintellige *libera*, seu voluntaria, nam sponsalia metu gravi contracta, nulla sunt, & probabiliter etiam si juramento firmata sint. Vide V. *Juramentum*, numer. 11. & V. *Metus*, nu. 4. Et eadem est ratio de consensu ficto. Vide V. *Promissio*, numer. 3. & V. *Juramentum*, nu. 10.

*Et in qua e-
tate contra-
hi possint.*

2. Quoniam verò voluntarium non est sine discernitu, sponsalia non possunt contrahi ante usum rationis. † Ille autem rationis usus ad ea sufficit, qui satis est ad peccatum mortale, nam hic idem usus sufficit ad obligandum quem voto solemnem Ordinis sacri, & Religionis, quia similiter est status perpetuus. Gratis autem omnino Bonacina notavit sponsalia contracturos habere debere futurorum prævisionem nam jura præscripserunt sponsalibus ætatem annorum septem (l. in sponsalibus 2. ff. de sponsal. & cap. litteris, c. accessit, c. ad dissolvendum, de spons. impub.) quæ futurorum prævisioni non est sufficiens. Sanchez tom. 1. lib. 1. disput. 16. num. 16. p. 3. tract. 4. ref. 273. Septennium autem requisitum à jure pertinet solum ad forum externum: nam in conscientia sufficit usus rationis, etiam si septennium multum præcedat, ut ait contra Ricard. Pontius l. 12. c. 5. p. 3. tract. 4. *Summa Diana.*

ref. 274. §. Et hæc omnia. In quo casu non solum sponsalia forent valida, sed neque esset mortale illa contrahere. Quod etiam procederet si usus rationis deesset, & sponsalia non valeret, quia sponsalia non sunt Sacramentum, cui fiat injuria. In hoc nunquam casu non peccarent parentes († nam contrahentes rationis expertes qui peccarent. †) Pontius ubi supra numer. 4. contra Enriquez l. 11. c. 13. numer. 23. c. autem 2. de despons. impub. ait Pontius, prohiberi solum cohabitationem, vel contractum per verba de præsentibus ante pubertatem, p. 3. tract. 4. resol. 275. Pro foro externo Coninch requirit septennium completum, ira ut saltem inceptus sit ultimus dies, & ego probabile puto sufficere, si completum sit moraliter, ut si deficerent duo, vel tres dies, ait Gutierrez, aut octo, vel decem, ait Rebellius p. 2. lib. 4. q. 5. concl. 2. nu. 2. p. 3. t. 4. ref. 274. p. 9. t. 7. ref. 73. & 74.

3. Sufficit porro consensus contrahentium tacitus, quando nimirum parentes ipsi præsentibus, & tacentibus, contrahunt, c. unico, de despons. impub. in 6. Si verò alii hoc modo contrahant, censo cum Sanchez tom. 1. l. 1. disput. 22. num. 7. ipsorum silentium non esse sufficiens signum consensus, quia c. citat. hoc de parentibus tanquam quid speciale statuitur, & illa regula, qui tacet consentire videtur, vera est in favorem, non in præjudicium tacentis. Nihilominus probabilissima est sententia Pontii lib. 2. c. 14. n. 7. quod præsumatur consensus etiam nunc, & multò magis, si ipsis præsentibus contrahant eorum tutores, ut docuit Coninch, aut parentes contrahant coram filiis emancipatis, vel sputiis. Vide etiam Layman l. 5. t. 10. p. 1. c. 2. numer. 13. in fine. p. 3. tract. 4. resol. 279. non sufficit autem si puella tacente, consentiat tutor, vel curator, p. 10. l. 13. ref. 21.

*REQUI-
RUNT con-
sensum, saltem
tacitum.*

4. Quod si parentes, vel tutores pro filiis & pupillis absentibus contraherent, tunc sponsalia eatenus vim haberent, quatenus accederet postea eorum ratihabitio expressa, vel tacita, sed

*Et si contra-
hantur in ab-
sentia, debet
ratificari.*

PPPPP per

per signum aliquod sensibile manifesta: nec satis esset, quod scientes silerent, nam id *c. unico* disponit, quando sponsalia contrahuntur in eorum presentia. Sanchez *num. 16.* Enriquez *lib. 11. c. 13. nu. 5.* propter paritatem rationis extendit, *c. citatum* ad contractum in absentia. Coninch verò *num. 39.* tunc eorum taciturnitatem sufficere, inquit, quando tacerent coram parte, patribus, vel tutoribus referentibus; secus si referant alii, quorum non interest; quia bis non tenentur suam mentem significare sicut illis. Et utraque hæc sententia est probabilis, *p. 2. t. 4. ref. 271.*

Consensus
autem debet
esse mutuus.

5. Deinde dictum est, sponsalia esse promissionem MUTUAM, nam Pontius *lib. 12. cap. 4. num. 2.* existimat, quod unus promittat: alter non re-promittat, neuter remanet obligatus: sunt enim sponsalia contractus cujusdam commutationis, ita ut alter nec velit, nec possit velle se tradere, nisi sub conditione, quod alter in compensationem se retribuatur. Eo tamen ipso, quod alter alterius promissionem accipiat, utrumque manere obligatum; quia nemo potest promissionem accipere, nisi sub conditione re-promissionis. Sanchez verò *de matr. tom. 1. lib. 3. disput. 5. nu. 12.* docuerat, posse quem accipere promissionem absque re-promissione, in quo casu solum promittentem manere obligatum, donec alter ex nimia dilatione re-promissionis & matrimonii, obligationem partis tacite contemnere censetur. Utraque opinio est probabilis, *p. 3. t. 4. ref. 244.*

Et inter perso-
nas aptas
ad contra-
hendum.

6. Denique dictum est INTER PERSONAS LEGITIMAS. nam qui matrimonium contrahere non possunt, nec sponsalia inter eos valent, ut inter consanguineos; v. gr. nisi apponatur conditio, si Papa dispensaverit, ait Pontius *lib. 3. c. 15. numer. 7.* tunc enim rata interim esse debere, donec Pontifex dispensare noluerit: cum nec turpia sint, nec ulli legi contraria: & si Papa dispensaverit, obligare in conscientia. Ratio autem est: nam hoc modo valet institutio filii spurii, si Pri-

ceps eum legitimaverit; venditio rei feudalis, si dominus feudi voluerit; votum Episcopi transeundi ad Religionem, si Papa consentiat, & similia. Sanchez verò *lib. 5. disput. 5. quest. 3. num. 12.* putat esse invalida, etiamsi accedat conditio, immò etiamsi accedat juramentum; ac proinde utrumque contrahentem in tali casu ante, & post dispensationem resilire posse. Nisi quòd si magna expensa fuerint in impetratione dispensationis insumpta, resiliens eas restituere teneatur. Utraque opinio est probabilis. Vide etiam Valerium V. *matrimonium, diff. 7. p. 3. tract. 4. resol. 290.* Potest contrahi inter non pares, dummodo non oriaur magnum scandalum, vel damnum. Sanchez, & alii *p. 9. tract. 7. ref. 71.* unde filii nati ex concubitu fornicario vocantur naturales, & non spurii, Coninch, & alii *ib. 70.* & sic spurii dicitur, & illegitimus, qui nascitur ex parentibus utrisque impeditis petere, & reddere debitum, *ibid. §. Nec solet.*

Naturales,
& non spurii.

7. Porro ex sponsalibus oritur obligatio contrahendi matrimonium per verba de presenti tempore præfixo, si autem nullum præfixum sit tempus, uterque tenetur alterutro petente, ait Sanchez *disput. 28. num. 2.* Pontius verò *c. 6. num. 1.* putat, talem obligationem adesse incipere à momento contractus, & statim impendendam esse, si alter illorum non parat ex causa differri, *ex l. in omnibus obligationibus, ff. de reg. iur. p. 3. tract. 4. ref. 24.*

Quæ per
sponsalia ob-
ligantur ad
contrahen-
dum statim,
aut cum al-
ter requiritur.

8. Sunt tamen multe causæ, quibus obligatio contrahendi ex sponsalibus solvitur. Et quidem, si contracta sint ante pubertatem, adveniente pubertate dissolvi possunt, altero illorum resiliente, quia videntur celebrari sub hac tacita conditione, nisi ad pubertatem deveniendo resiliant. (Nec expectare debet alterius pubertatem, ut ait Naldus *num. 1.* nam frustra expectatur eventus, cujus nullus est effectus, *cap. cum contingit, de off. deleg.* Si autem factus puber, non reclamet statim (id est intra triduum, *l. fin. C. de err. adu.*) censetur in foro

Sed obligatio
contrahendi
dissolvitur in
impuberibus,
si alteruter
adveniente
pubertate
resiliat.

Etiamsi alter
non dum fa-
ctus sit puber,
in foro

In foro externo confirmare sponsalia, at in foro conscientiae satis est, tempore statuto interius dissentire. Coninch *dub. 2. numer. 6. p. 4. cit. resol. 282.* Quod si iuramento confirmata fuissent, Villalobos *tom. 1. t. 1. diff. 12. nu. 27.* & alii communiter, recte dicunt dissolvi non posse, ex *cap. ex litteris, de spons. (p. 3. t. 4. resol. 288.) p. 9. t. 7. ref. 76.* At satis etiam probabiliter docent alii apud eundem, etiam stante iuramento dissolvi posse: quia iuramentum sequitur naturam actus, quem confirmat. *ibid. ref. 246.* Si autem contracta sint post pubertatem, tunc primo dissolvuntur de communi consensu partium, nec remanet impedimentum publicae honestatis, ut dictum est *V. Impedimenta, num. 17.*

In puberibus
verò solvitur
de consensu
utriusque.

Per ingressum
Religionis.

9. Secundo per ingressum Religionis. In quo casu Tolerus *lib. 7. cap. 21. existimat*, eo ipso, quod unus ingreditur, utrumque deobligatum manere. *Rebell. lib. 4. quest. 8. sect. 6.* putat dissolvi obligationem solius ingredientis, alterum verò manere obligatum, donec ille profiteatur. Denique Navarrus *c. 22. num. 26.* neutrum deobligari existimat, nisi secuta professione: quia nullus Canon dicit, sponsalia dissolvi per solum Religionis ingressum, & alioqui dum sponsus est novitius, potest habitum deponere, & contrahere. Omnes hæ sententiae sunt probabiles, *p. 3. tract. 4. ref. 207.*

Per votum ca-
stitatis, &c.

10. Tertio, dissolvuntur per susceptionem Ordinis sacri, aut ipsius votum, & simpliciter ob votum castitatis. Pontius *cap. 12. num. 3.* licet Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 46. num. 9.* probabiliter neget. Nec peccat sponsus, qui sacris se addicit, vel votum emittit Ordinis sacri, vel castitatis, quia sponsalia censentur contrahi sub conditione, nisi sponsi meliorem statum eligere velint. Pontius *c. 11. num. 3.* contra *Rebellium lib. 4. q. 8. sect. 5. p. 3. tract. 4. resol. 208.* Nec similiter peccat, qui Religionem ingreditur, nec facit contra *cap. commissum 16. de spons. ut fusc probat idem c. 10. n. 9. Ibidem resol. 207. §. Notandum.*

Per matri-

11. Quarto, dissolvuntur sponsalia per

matrimonium ratum cum altero. Si enim alteruter contrahit per verba de presenti cum alio, ille qui remanet, solutus manet ab obligatione sponsaliorum. Et probabile est, manere solum etiam contrahentem, ut docet Sanchez *disp. 48. num. 3. ex c. 1. de sponsa duorum, c. sicut, c. si inter, c. veniens, c. is, qui fidem, de spons.* At Pontius, *c. 13. num. 4.* tenet, quod si alter sponsus expectet, sponsalia non extinguuntur, sed suspenduntur usque ad solutionem illius matrimonii, nam iura citata solum decernunt, quod si sponsus contrahit matrimonium cum altera, debet manere cum illa, ex quo non sequitur, quod obligatio sponsalium extinguatur. Sanè, qui post votum Religionis matrimonio copulatur, uxore defuncta, tenetur votum implere, *p. 3. tract. 4. ref. 209.*

monium r. 6.
tum alteru-
trius cum
alia.

12. Quinto, dissolvi cum prima, ait Pontius *cap. 14. num. 4.* sponsalia, si sponsus contrahat sponsalia cum secunda, & cum ea copulam habeat: nam, ubi prima haberet jus solum ad lucrandum, secunda jus haberet ad damnum vitandum, unde huic potius, quam illi favendum esset. Et quamvis prima sponsalia essent priora, revocarentur tamen à secundis propter strictius vinculum resarciendae injuriae. Oppositum docuerat Sanchez *disp. 49. num. 5.* Sed utraque sententia est probabilis. In casu vero, quo prima sponsalia praevalent, si quæ causa illos irritat, non proinde servari debent secunda: nam si prius non tenebant, successu temporis convalescere non possunt, Pontius *ibid. num. 2.* contra *Rebell. sect. 8. conclus. 1. part. 3. t. 4. ref. 210.*

Vel per alia
sponsalia in-
terveniente
copula.

13. Sexto, si alteruter fornicatur, alter solutus manet ab obligatione sponsaliorum, non tamen ipse, *c. quemadmodum 23. de iureiur.* Item si sponsa ab alio impudice tangi permittat per oscula, amplexus, &c. sponsus manet etiam solutus. Minime verò sponsalia si id sponte contingat, quia non æquale utrique dedecus resultat ex tali alterius delicto, & jus efficit illos pares solum in casu fornicationis. Sanchez

Item per for-
nicationem
alterutrius.
Tactus im-
pudicos à
sponsa volun-
tariè passos.

Non tamen
contra.

Quid si uter-
que in forni-
cationem inci-
derit.

Item ob ami-
ssionem
Oculi,
Auris,
Narium,
Paralyse,
Lepram, &c.

Item ob ni-
miam defor-
mitatem
sponsae.

Vel horren-
dam turpi-
tudinem
sponso super-
venientem.

Quid si alter
ex sponsis pa-
ritur defo-
rum oculum.

disp. 55. nu. 5. Nisi forte, ait Coninch disp. 23. dub. 7. num. 5. oscula, & tactus sponsi cum altera aded frequentes essent, ut merito temeri possit, ne minus sponsam sit amaturus, aut fidem ei servaturus, p. 3. t. 4. resol. 283. Sed quid, si uterque sponsus in fornicationem incidit? In tali casu, ait Bonacina quaest. 1. punct. 8. nu. 6. delictum unius compensari cum delicto alterius, & neutrum resiliere posse. Sicut post adulterium utriusque conjugis neuter habet jus repudii. Hæc sententia est probabilis. Sed opinio Coninch n. 63. quod solus sponsus resiliere possit, magis aridet, quia, quia major est injuria sponsi, quam sponsæ altero fornicante. Nec valet paritas adulterii, quia separatio thori; quam sponsalium est diffusilior, p. 3. t. 4. ref. 284. Sed vide p. 10. t. 1. ref. 28.

14. Septimò solvuntur sponsalia, si alter sponsus oculum, aurem, vel nasum amittat; morbo contagioso, paralyti, lepra, suspitione morbi Gallici, aut oculis immedicabili grave oleria afficiatur, c. quemadmodum de iur. Si autem alia notabilis deformitas sponsæ superveniat, Guttierrez de matr. c. 21. num. 5. ait, non posse sponsum gaudere beneficio text. cit. cum viri pulchritas plerumque uxores omittant; & ad deformes accedant. Sed si deformitas sit talis, ut à principio existens sponsum a sponsalibus divertisset, probabilissime, ait Sanchez disp. 37. num. 7. ipsum deobligare. Sed id non procedit in casu deformitatis sponsi, nisi valde magna esset, ita ut spectantibus horrorem ingereret, aut cum turpitudine inhabilitas ad suum officium, aut officium exercendum conjungeretur, nam in viro non multum consideratur pulchritudo. Coninch dub. 2. n. 66. p. 3. t. 4. ref. 285.

15. Ille autem ex sponsis, qui defectum patitur occultum, si est defectus perniciosus, ut morbus contagiosus, improbi mores, gravis infamia, & similes, non potest cum alio contrahere, nisi similem defectum pateretur, si verò defectus non sit perniciosus, sed solum redderet nuptias minus appetibiles, ut defor-

mitas, vel corruptio in ea, quæ existimat, fuerit pulchra, & virgo, tunc honestè vivere studens, contrahere potest, non quidem tales defectus dissimulando, sed non manifestando, & cum infamia conjuncti essent, ut deploratio, posset artificio cooperire sine mortali. Ex quibus colliges, patientem defectum occultum perniciosum, non posse alterum defectus ignarum cogere ad contrahendum; patientem verò non perniciosum, qui alterum ad sponsalia non induxit, probabile esse, quod possit cogere, probabilius quòd non possit. Vide Pont. c. 18. n. 5. & Coninch dub. 12. à n. 81. p. 3. t. 4. ref. 287.

16. Octavò, si sponsalia contracta sint Item si ob nulla dotis promissione, prævia superveniente postea sponsæ paupertate, non tenet alterutri tenetur sponsus eam ducere, etiam si paupertas sponsalia juramento firmaverit: quia tem. promissio obligat rebus notabiliter non mutatis, c. quemadmodum, de iur. Est autem sponsæ paupertas mutatio notabilissima. Idem die de paupertate superveniente sponso ad eximendam sponsam, cum Bonacina de matrim. punct. 7. quaest. 1. numer. 11. Si autem ipse sponsus nova hereditatis accessione statum notabiliter melioraret, non ob id ab obligatione sponsalium eximeretur, quia in conditionem propriam non cadit consensus. Coninch dubit. 8. numer. 69. Si autem, nulla dotis promissione præmissa, dives juret, se aliquam ducturum, & nullam dotem assignare vel, aliqui dicunt, teneri eam ducere, alii dicunt non teneri; utriusque probabiliter. Vide Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 60. p. 3. t. 4. ref. 286.

17. Sunt & aliæ causæ sponsalia CAUSA dissolventes, quas vide apud Bonacina sponsalium nam quaest. 1. cit. à punct. 5. & alios. Et pertinet ad eum autem cognitio spectat ad iudicem forum Ecclesiasticum, privativè quoad laicum. Sed si non agatur de valore sponsalium, etiam juramento firmatorum, cum mulativè. Sanchez disput. 69. num. 9 p. 1. t. 2. ref. 131.

18. Itaque, si quis post contracta in Quod sponsos cogere pubertate sponsalia, absque causa im- plere

potest ad con-
trahendum.

plere recusat, ait Pontius *cap. 19. num. 8.* monendum esse per judicem, & si adhuc negat, compellendum per censuras, juxta *cap. ex litteris, el. 2. de despon.* Advertit tamen Villalobos *tom. 1. tract. 12. diff. 19. numer. 3.* quod si iudex sit multum severus, matrimonium, tanquam ex metu gravi, erit invalidum; & aliquando malos effectus parturiet, unde si censura non censetur profutura, ab ea abstinendum est, *part. 3. t. 4. resol. 206.* Si autem in contractu sponsalium apposita fuisset poena conventionalis contra resilientem injuste, injuste resiliens teneretur eam solvere, ut probat Pontius *e. 19. n. 9.* quavis probabile sit, non teneri, propter auctoritatem Sanchez *disp. 30 & DD. communiter ibid. 211.*

Sed an de-
beat.

An sponsis licitum sit se invicem tangere, & osculari. Vide *V. Tactus n. 6.*

Non peccat
mortaliter
contrahens
cum animo
ingrediendi
religionem.

19. Qui se obstrinxit sponsalibus iuratis, & postea contraxit cum animo ingrediendi Religionem ante consummationem non peccat mortaliter quia potest bene stare verum sacramentum absque ejus consummatione. Cajet. & alii, & hoc etiam procedit de sponsalibus iuramento firmatis; & si sponsus post sponsalia emisit votum Castitatis non peccavit, quia votum fecit de meliori bono. Cou. & alii, *p. 9. t. 7. resol. 25* sponsalia iurata facta in dicitu pietatis ex mutuo consensu dissolvi non possunt, quia fuerunt, quasi votum. Deo factum *D. Thomas p. 9. t. 7. resol. 76.*

20. Quares an ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis, maneat impedimentum publicae honestatis; asserit Layman, *lib. 5. tr. 10. p. 4. c. 9.* quia consensus iste non est efficacior quoad dissolutionem quam mors, ex qua tamen hoc impedimentum remanet. Probabilius negant Caspensis, Præpositus, Busenbaum, propter declarationem quandam Cardinalium. an autem oriatur hoc impedimentum ex sponsalibus sicte contractis exterius tantum, sine consensu interno, utrimque probabiliter defenditur.

p. 11. tr. 5. resol. 12.

S P O N S I O .

1. Sponsio est quidam contractus spondionem esse turpe lucrum, non tamen restitutioni obnoxium, quod videtur colligi ex *l. solent. & seq. ff. de alle. lusu.* Sic tenet Sylvest. *V. Ludus q. 6.* Sed dicendum est, sponsiones per se esse licitas quia nullo iure prohibentur; immo videtur approbata jure legis, *si quis ira stipul. fuerit. ff. de verb. oblig. & legis si pater, C. de inoffic. test.* In lege autem solent, citata, tantum reprobatu sponsio, quæ sit circa certamina corporis, causa odii vel æmulationis, vel libidinis, & non causa exercendi vires corporis. Immo omnes conveniunt sponsione acquisitum non esse obnoxium restitutioni. Dixi per se, quia sponsio per accidens potest esse illicita, ut ratione scandali, vel periculi alterius circumstantiæ contra rationem. Immo acquisitum sponsione potest etiam per accidens esse obnoxium restitutioni, ut si facta sit cum eo, qui non potest validè perdere, vel ratione alienius fraudis non permittæ in sponsione, & ita docent communiter Doctores, *part. 7. t. 9. resol. 61.*

Sponsio quid.
& licita
per se.

Per accidens
autem potest
esse illicita.

2. Ut autem sponsiones sint licitæ, debet uterque esse dubius de futuro eventu, aliter si unus esset certus, teneretur restituere, quia contractus non est æquus, si quis sit certus, quando scit per scientiam, vel experientiam certam, vel etiam per divinam revelationem. Dixi experientiam certam, quia est experientia fallax, siquidem existimamus vidisse, & audivisse, quod revera nec vidimus, nec audivimus; atque ita ut quis sit dubius, & incertus in sponsionibus, opus est, quod non sit certus aliquo ex dictis modis, & ita non excluditur, quod habeat aliquam suspicionem, aut credulitatem vel fidem humanam, quod ita sit, quod spondet. Immo: quamvis alicui videretur se esse certissimum, quod ita est super quod

Conditio ad
ejus validi-
tatem requi-
sita, ut quis
non sit certus.

Ppppp 3 spondet.